

《诗镜》 四体合璧

གྲའོ་ཁང་གིས་ཐོག་ཕྱུར་བྱས།

赵康 编译

ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་ལྷན་ཁང་།

中国藏学出版社

མེ་མཁོག་འགན་འཁུར་བ། རྒྱལ་ཁབ་མེ་འིང་།
མདུན་ཤོག་རྒྱལ་འཁོར་བ། གཤེ་ཡའེ་མེ།

[illegible]

ཡུང་ཁོའི་མོང་རིག་པ་དང་ཡུལ་ཁང་གི་མ་ཡུལ་ཉེ་བ་ལྟམ།

ཡུང་ཁོའི་མོག་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཁང་གི་པར་འདེབས་པ་མཛུ་ལྟམ་པར་འདྲབ།

དེབ་ཚད། 787mm × 1092mm 1/16 དཔར་ཤིག 30

2014ལོའི་ཟླ་7པར་པར་གཞི་དང་ཕོ་བསྐྱེད་ཀྱི་

2014ལོའི་ཟླ7པར་པར་ཐངས་དང་ཕོ་བཟབ།

ISBN 978-7-80253-732-3/I · 141

རིན་པོ་ལོ་མ། 54.00

图书在版编目 (CIP) 数据

《诗镜》四体合璧: 藏文、拉丁文、梵文、汉文/赵康编译.

—北京: 中国藏学出版社, 2014. 5

ISBN 978-7-80253-732-3

I. ①诗… II. ①赵… III. ①古典诗歌-诗集-印度-藏语、
拉丁语、梵语、汉语 IV. ①I351. 22

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2014) 第 131876 号

《诗镜》四体合璧

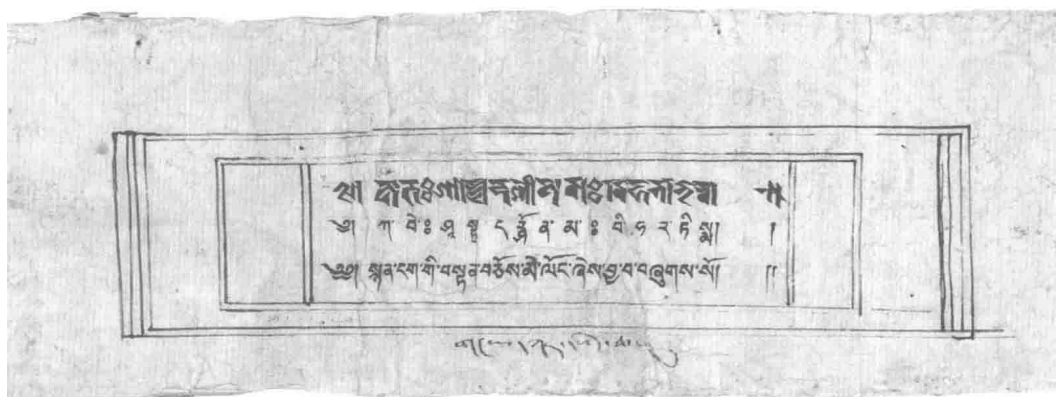
赵康 编译

出版发行	中国藏学出版社
印 刷	中国电影出版社印刷厂
印 次	2014 年 6 月第 1 版第 1 次印刷
开 本	787 × 1092 毫米 1/16
印 张	30
字 数	388 千字
书 号	ISBN 978-7-80253-732-3/I · 141
定 价	54.00 元

图书若有质量问题, 请与本社联系

E-mail: dfhw64892902@126.com 电话: 010-64892902

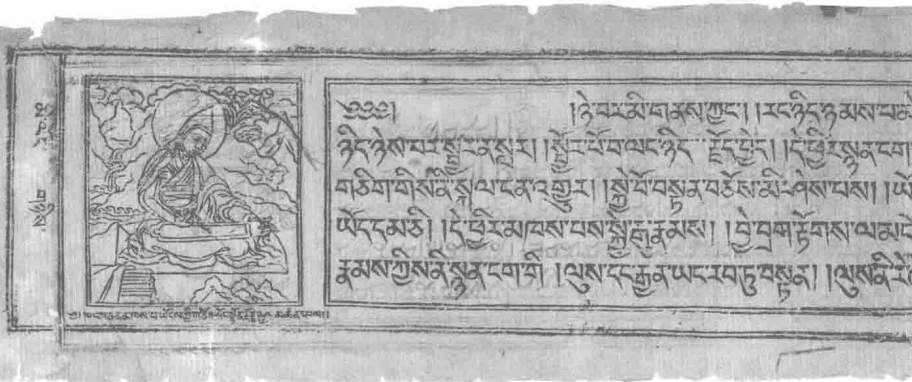
版权所有 侵权必究

《诗镜》拉萨版卷首

文艺女神妙音天女

《诗境》藏文译者、译师匈顿多吉坚赞

夏鲁译师却迺桑布

ན་པ་མེ་མོང་། འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གཞི་རྒྱུ་ཡུལ་ལ་ལྷག་པོ་ལ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། ཡིད་ལ་འདྲུག་པ་ལ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།

《诗境》作者檀丁

མེ་མོང་། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།

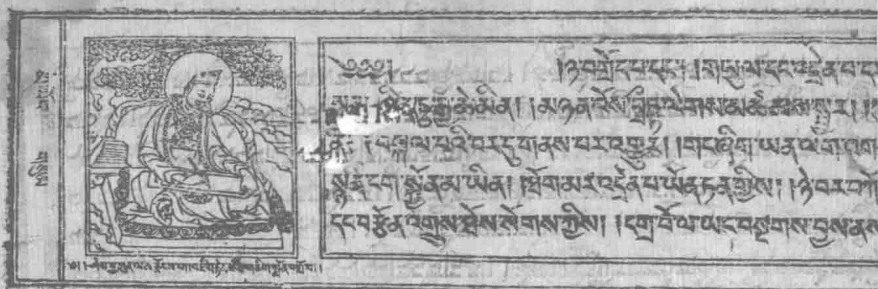

译师邦顿洛卓丹巴

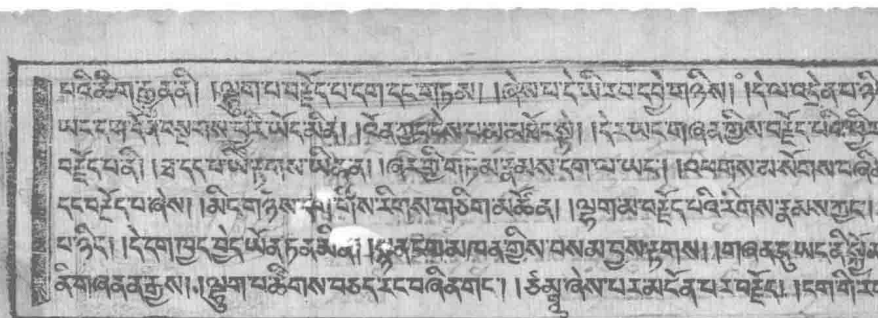
མེ་མོང་། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།
 འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ། འཕགས་པ་ལོ།

聂唐洛丹喜巴

门卓瓦才旺顿珠

第巴桑杰嘉措

A black and white woodcut-style illustration of a seated Buddhist figure, likely a deity or high-ranking monk. The figure is shown in a three-quarter view, seated on a lotus throne. They have a serene expression and are wearing flowing robes. A large, simple circular halo surrounds the head. The figure's hands are held in their lap, possibly holding a small object. A garland of flowers or leaves is draped over the figure's left shoulder. In the foreground, there are several small, detailed objects: a small vase or jar on the left, a bowl or offering dish in the center, and some scattered items on the right. The background is filled with stylized foliage and leaves, creating a sense of a natural, sacred space. The entire image is enclosed within a simple rectangular border.

॥ १८५ ॥ दयदुःखेन कालीकृतं दयदुःखेन कालीकृतं दयदुःखेन कालीकृतं

第五世达赖喇嘛洛桑嘉措

[illegible]

॥ अथ श्रीमद्भगवद्गीतायां अष्टादशोऽध्यायः ॥
अष्टादशोऽध्यायः ॥ अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥
अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥
॥ अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥ ॥ अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥

A black and white woodblock print illustration of a seated Buddhist figure, likely a deity or high-ranking monk. The figure is depicted in a three-quarter view, seated on a lotus throne. They have a serene expression and are wearing flowing robes. The figure's right hand is in the Varada mudra (boon-giving gesture), with the index finger pointing towards the ground. The left hand rests on the lap. The figure is encircled by a large, ornate halo (mandorla) with intricate patterns. The entire scene is enclosed within a square frame with a decorative border.

၂။ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျိုးအမြတ်ကို ထိခိုက်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်

娘舅护法神

ཨ། འཕགས་ཡུལ་གནས་ ལྷོ་ལོ་སྤྱི་ལོ་གསུམ་གྱི་རྩུབ་རྩུབ་པོ།

《诗境》作者檀丁

前 言

一、《诗镜》是约公元7世纪时印度梵语文学时期一部著名的论述文学和修辞的著作。内容侧重于写诗的技巧，处处显示出古典梵文诗在表现形式上的唯美主义思想。它对后来的梵语文学理论的发展产生过重要影响。在这以后出现了一批梵语文论家和文论著作，梵语文学理论形成了一个独立的文学学科，促进了梵语文学的发展。但到了公元12世纪以后，梵语和梵语文学走向衰落，“它经过一千多年由发展而衰亡，终于完全丧失生命力，为从人民中间兴起的新的各地方口语文学所代替。”（金克木：《梵语文学史》第196页）非常耐人寻味的是恰值这个时段西藏正处在萨迦王朝时期，萨班·贡噶坚赞大师（1182—1251）破天荒地把《诗镜》介绍、引进了西藏。他在自己写的著名的《智者入门》一书中把《诗镜》的部分重要章节译为藏文，并且进行了非常精辟地解释和论述。他在书中指出要成为学者必须要精通大、小五明，而其入门基础有三：写作、讲解和辩论。萨班大师把写作放在首位，这部分约占全书的一半，可见他对写作的高度重视。其中，他深入细致地论述了语言学和诗学，称其为写作各种论著和文学著作的基础。这些论述不仅当时在文学创作上是一种新的具有指导性的意见，在西藏教育史上也是一种具有开创性和普遍性的崭新思想。遵循这一思想，八思巴法王罗追坚赞（1235—1280）和本钦释迦桑布下令将《诗镜》全文译为藏文，

由政教首领下令翻译一部古代印度非佛教徒写的专著，实属罕见。为了提供写作范例，还同时翻译了有一百零八章的佛经故事集《如意藤》、戏剧文学作品《龙喜记》及《百赞》等作品，经过匈、邦等著名译师的亲身传授，广收弟子，使《诗镜》得以广泛流传。《诗镜》、《如意藤》在以后被编入了《丹珠尔》。七个世纪过去了，历代学者写了大量诗学著作以及像《青年达美的故事》（此书后记中明确指出本人此书是按《诗镜》论述的体裁用各种修辞格式写成的）、《颇罗鼎传》等许多优秀文学作品，极大地丰富了藏族的文化宝库。时至今日，在当代教学和研究中，它依然发挥着作用。凡学习藏文或深造，和藏文文法一样，《诗镜》均被列为必修基础课之一。中国藏学研究中心在1988年规划纲要中把它列为研究课题。纵观世界东方文化交流史上梵语古典文论《诗镜》在西藏的新生、传承和与藏族文化相融合，不能不说这是中印两个伟大民族人民之间的一桩幸事。

二、《诗镜》的作者署名檀丁（དྭནྱ་མེད，意为执杖者），大约写于七世纪。13世纪末叶，西藏萨迦王朝时期，在八思巴和本钦释迦桑布的授权下由藏族大译师匈·多吉坚赞和印度学者、诗人罗奇弥迦罗在萨迦寺译为藏文。后经邦译师洛卓旦巴、夏鲁译师、聂塘·洛丹喜巴等对译文做了一些修改。尤其是藏族大学问家、著名文法家司徒·丹贝宁杰（1770—1774）在第十三个饶迥的壬辰（1772）年，又对照了梵文的两部《诗镜注释》，对《诗镜》藏文译文进行了认真的核对和某些修改，编写出了《诗镜双语合璧》（木刻版，双面印，单面标五十二页，有单行本），使译文更精确了。除了在翻译方面的努力，历代藏族学者们写的注释和注疏以及运用《诗镜》的规则写的文学作品就更多了。本汉译本就是根据《诗镜双语合璧》译成的。在翻译过程中主要参考了司徒的高徒康珠·旦增曲吉尼玛的诗镜注《妙音语之游戏海》和司徒的另一高徒崩热巴·才旺般巴写的《诗镜注甘蔗树》以及五世达赖喇嘛的《诗镜释难·妙音欢喜之歌》、第巴桑结嘉措为《诗镜释难·妙音欢喜之歌》所写的注疏、米庞·

格列囊杰的《檀丁意饰》、久米庞·囊杰嘉措的《诗镜注妙音欢喜之游戏海》等历代藏族学者们的诗镜注释；汉文参考了著名的梵语专家金克木先生选译的诗镜第一章和第三章的“诗病”的译文及注释。

《诗镜》是用韵文体写的，藏文译文实为 656.5 首（第二章梵文第 309 首藏文译为两首，第三章第 161 首译文只有半首），绝大多数为七字句，共占 623.5 首，其余的六字句的 1 首，九字句的 12 首，十一字句的 18 首，十三字的 1 首，十五字的 1 首。共分三章：第一章 105 首，主要讲述著作的重要意义、懂诗学的必要性、诗的形体和语言分类、古代印度东方派和南方派的诗德等。第二章 365 首，讲三十五种意义修饰。第三章 186.5 首，分为字音修饰^①、十六种隐语修饰和诗的十病三个部分。许多藏族学者在长期研究中，把《诗镜》这部著作概括为三个基本内容即诗的形体、诗的修饰和克服诗病。其中篇幅最大的是讲述诗的修饰。

三、本书中的四种文体，梵文转写字（藏文为 ཐུགས་ཡིག）和藏文均选自司徒·丹贝宁杰大师编著的《诗镜双语合璧》（སྤྱི་དཔྱད་དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་མཛད་པའི་སྟན་ངག་མེ་ལོང་མ་ཞེས་བྱ་བ་སྐད་གཉིས་ཤན་བྱུང་བཞུགས་སོ།）在抄录时，对木刻版本中著干错字、漏字做了校正及补充。拉丁字母转写和汉文翻译、注释均为本人独自完成。在拉丁字母转写字中，有一些梵文未译为藏文的均按梵文拼写规则书写，如：འིླ་vṛtta、རྩོམ་jāmi 等。汉文译文最初是 1985 年 3 月我为中央民族学院藏族本科生班编写的《诗镜》藏汉对照教材（油印本）。1989 年 6 月全文刊载于《中国少数民族古代美学思想资料初编》（四川民族出版社出版）。在我国，这是首次把《诗镜》由藏文全文译为汉文。1996 年 5 月，在国家教委“九五”教材规划高等院校文科教材《东方文论选》^②中，将金克木先生由梵

① 包括叠字、回文诗和诗文同韵等难作体。

② 名誉主编季羡林、主编曹顺庆，1996 年四川人民出版社出版。

文翻译为汉文的《诗镜》第一章及第三章（部分）共 167 偈和我由藏文翻译的第二章及第三章（部分）共 489 偈合并为全文刊载。13 年后，我对译文又做了进一步思考和修改，并以四种文体对照方式编写了这部书稿。由于能力和水平有限，肯定存在不少问题和缺点，衷心希望得到读者和朋友们的批评和指正。

作 者

2014 年元月

དཀར་ཆག

目 录

ཚིན་འགྲེལ་གཏམ།

前言..... (1)

ལམ་ནམ་པར་བྱེ་བའི་ནམ་པར་བཅད་པ་དང་པོ།

第一章 辨不同风格..... (3)

དོན་གྱི་ཐུན་ཞེས་བྱ་བ་ཡོངས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་པ།

第二章 意义之修饰..... (70)

སྟན་ངག་གི་ཐུན་ལས་བྱ་དཀའི་ནམ་པར་བཅད་པ་གསུམ་པ།

第三章 诗的修饰中的难作形式 (289)

མཇུག་བྱང་།

后记 (407)

བྱུར་བཞོན།

附录 (409)

སློབ་དཔོན་དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་མཛད་པའི་《སྟན་ངག་མེ་ལོང་མ་ཞེས་བྱ་བ་སྐད་གཉིས་ཤན་སྒྱར་བཞུགས་སོ》ཞེས་པའི་ཤིང་པར་ཐོག་ཏུ་ཡིག་འབྲུ་རྫོང་ཆད་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་དག་བཅོས་བྱས་པ།

对执杖者大师所著《诗镜双语合璧》木刻版本中

若干误漏字的校正 (409)

སྟན་ངག་མེ་ལོང་བོད་འབྱུར་ནམ་བཞིའི་འབྱུར་ཡིག་ཐ་དད་པའི་བཞོད་
ལྷགས་རེའུ་མིག་ཏུ་གསལ་བ།

四种《诗镜》藏文译本中的文字互异比较 (411)

སྟན་ངག་མེ་ལོང་ཞེས་པའི་བོད་ཡིག་བསྐྱར་དེབ་ནམ་བཞུད་ལ་རགས་
ཅམ་དབྱུད་པ།

八种《诗镜》藏文译本考略 (461)

ཀླ་བླ་དན།

སྟན་ངག་མེ་མང་།

snyanngag melong

《诗 镜》